

Jumalateenistus Nõos P, 20.08.23 kell 11.00, 11. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Ii 42:1–6; Rm 7:14–25

Pihikõne: Ps 51:19

Jutlus: Mt 21:28–32

Laulud: 215 (1–6); 288 (1–2, 3); 455 (1–4); 384 (1–4)

Aga mis teie arvate? Inimesel oli kaks poega ja ta astus esimese juurde, öeldes: „Poeg, mine täna tööle viinamäele!” Kuid too kostis: „Ei taha!”, ent hiljem ta kahetses ja läks. Siis astus isa teise juurde, öeldes sedasama, ent too vastas: „Küll ma lähen, isand!”, kuid ei läinud. Kumb neist tegi isa tahtmist?” Nad ütlesid: „Esimene.” Jeesus ütles neile: „Tõesti, ma ütlen teile, tõlnerid ja hoorad saavad enne teid Jumala riiki! Sest kui Johannes tuli teie juurde õiguse teed näitama, siis te ei uskunud teda, kuid tõlnerid ja hoorad uskusid. Teie nägite seda ja ometi ei kahetsenud hiljemgi, et teda uskuda.

Kui püüame tänast kirjakohta mõista selles ajas, mil Jeesus selle tähendamissõna kõneles, tuginedes piibliteaduslikule terminile *Sitz im Leben* ('koht elus'), tuleks mainida asjaolu, et kreekakeelsed käsikirjad võimaldavad siin erinevaid sõnastusi. Vanemad käsikirjad, mille järgi on tehtud ladinakeelne tõlge ja millele põhineb ka Martin Lutheri tõlge saksa keelde, asetavad loos esikohale poja, kes keeldus algul isa palvet täitmast, ent hiljem siiski täitis selle; teisele kohale aga poja, kes lubas tööle minna, kuid ei läinud. Samamoodi on see kirjakoht tõlgitud ka viimases, 1997. aasta eestikeelses piiblitõlkes, mida mina teile ette lugesin.

Kuid samahästi võiks kasutada ka nt Vatikani käsikirja, milles isale jaatavalt vastanud poeg on jutustuses esikohal ja eitavalt vastanud poeg teisel kohal.

Mis vahe siin siis on?

Versiooni puhul, kus jaatavalt vastanud, kuid tööle mitte läinud poeg on esikohal, võib tähendamissõna tõlgendada nii, et kõigepealt pöördub isa, kes sümboliseerib muidugi Jumalat, oma esmasündinud poja ehk äravalitud rahva ehk Iisraeli poole. Too on valmis Jumala käsku täitma, eriti siis, kui elu keeruliseks läheb, kuid jätab selle siiski täitmata, kui paremad ajad kätte jõuavad. Mõelgem kasvõi Iisraeli rahva 40-aastasele kõrberännakule, kus raskuste puhul hakati alati nurisema Moosese ja seega Jumala käskude vastu.

Kui Jumal näeb, et äravalitud rahvast asja pole, pöördub ta paganate ehk mittejuutide poole, kes ei taha algul Jumalast midagi kuulda. Kuid nähes, kuidas Jumal toob inimeste ellu Jeesuse Kristuse kaudu armastava muutuse, pöörduvad ja hakkavad Jumalasse uskuma. Mõelgem siin kasvõi sellise ime peale, et ka paganlik Rooma riik võttis pärast kolme sajandit tõrkumist vastu ristiusu. Ja siin võiks näiteid tuua ka teistest paganrahvastest, kasvõi meie enda eesti rahvast.

Ent kas ja kui palju kõnetab tänast inimest selline *Sitz im Leben*, koht, mis Jeesuse tähendamissõnal oli tema kaasaegsete jaoks? Küllap sellise *Sitz im Leben*'i ebaolulisuse tõttu ongi eestikeelses tõlkes, nagu ka Lutheril, Jeesuse tähendamissõnas esikohal see poeg, kes ei taha algul isa käsku täita, kuid hiljem siiski kahetseb ja täidab. Võib arvata, et esikohal on see poeg seetõttu, et teda toob Jeesus pärast ülempreestreile ja rahvavanemaile tema usu tõttu eeskujuks ja samastab viimaseid teise pojaga, kes lubab isale, et läheb tööle, kuid tegelikult ei lähe. Ehk siis: Iisraeli vaimulikud juhid lubavad Jumalat uskuda, kuid tegelikult ei usu – isegi siis ei usu, kui nad näevad tõepoolest Ristija Johannese läbi juhtuvat Jumala suuri asju.

Püüan nüüd arutleda selle üle, miks inimesed millestki keelduvad ja miks nad midagi lubavad?

Oma arvamus kartmatu väljütlemine vahel väga hea asi.

Täna, 20. augustil 1988, ehk siis 35 aastat tagasi asutati Pilibliveres Eesti Rahvusliku Sõltumatus Partei ehk ERSP. Peaaegu täpselt aasta varem, 23. augustil 1987 toimus Hirvepargis esimene rahva omaalgatuslik poliitiline meeleavaldus okupeeritud Eestis, mis andis tubli tõuke järgnevaile sündmustele. Hirvepargi meeleavaldus ja ERSP asutamine viisid üsna otseselt 1991. aasta 20. augustil Eesti Vabariigi *de facto* taastamiseni – sündmuseni, mida me eesti rahvana täna tähistame.

Võiks ütelda, et kui neil mainitud üritustel poleks otsesõnu välja öeldud, et me ei taha enam

endistviisi elada, ei taha taluda eestlaste maa hõivamist teiste rahvaste poolt ja Eesti looduse kurjasti ära kasutamist nõukogude impeeriumi huvides, siis me praegu vabas Eestis ei elaks.

Praegu selline järsk käsu vastu tegemine enam moes pole. Osade poliitikute arvates pole see isegi võimalik. Eesti on Euroopa Liidu ja NATO liige ning nende suurte organisatsioonide direktiivide vastu tegutsemine oleks Eesti riigile kahjulik. Ei saa öelda „Ei taha!“, vaid tuleb öelda „Jah, teeme nii nagu ütlete!“

Tõin need näited Eesti poliitikast tänase tähtpäeva tõttu. Kuid selline otsese väljaütlemise ja otse välja ütlemata jätmise fenomen on oluline ka inimsuhetes.

Mõned inimesed on otsekohesed ja ütlevad kohe välja, kui neile miski ei meeldi. Küllap tunneme kõik enda ümber selliseid inimesi. Vahel tunduvad nad tüütud ja näivad oma tarbetu otsekohesusega lausa asju ära rikkuvat. Selliseid inimesi veidi võõrastatakse ja isegi kardetakse: kes teab, millal nad midagi oma otsekohesusega jälle ära rikuvad.

Samas on raske ka selliste inimestega, kes ei julge või ei taha otse asju välja öelda. Nad püüavad – kas siis enda parema kuvandi huvides või tarbetu tüli vältimiseks – teistele inimestele head nägu teha, ehkki endal võib „rusikas taskus olla“. Selline „ümmarguse jutu“ vestija või „keerutaja“ võib üsna tüütuna näida, kuid nt diplomaatilises töös või suhtekorralduses on ta edukas ja tal võib olla palju sõpru, sest ta ei peleta kedagi oma otsekohesusega minema.

Võib-olla on sellist otsekohesust ja keerutajalikkust igaühes meist – vastavalt olukorrale ja meeleolule. Mina näiteks tavaliselt ei taha konflikti sattuda ja väldin otseütlemisi. Kuid teatud piirini. Kui mu kannatus katkeb, siis hakkab otse ütleva ja ei lepi enam sellega, mida ma teha ei taha. Küllap on selline käitumisviis sügavalt inimlik!

Ent mulle tundub, et selline otseütlemine ja „keerutamine“ on inimeste puhul liiga tihti valesti ajastatud. See tuleb meie inimlikust piirastusest, kiriklikus keeles patust. Vaatame, kuidas talitas Jeesus.

Vahel, väideldes oma juudi ülikuist vastastega, kasutab ta osavalt „keerutamist“. Nt siinsamas, enne meie kirjakohta algust väitleb Jeesus nendesamade ülempreestrite ja rahvavanematega. Ja kui nad küsivad temalt „Millise meelevallaga sa seda kõike teed? Ja kes on sulle andnud selle meelevalla?“, siis esitab Jeesus neile vastuküsimuse, mis neid „kahvlisse“ ajab: „Kust oli Johannese ristimine: kas taevast või inimestest?“ Jeesuse vastused mõtlevad: „Kui me ütleme, et taevast, siis ta ütleb meile: „Miks te siis ei uskunud teda?“ Kui me aga ütlesime, et inimestest, siis tuleks meil karta rahvahulki, sest kõikide meelest oli Johannes prohvet.“ Ja nad vastavad: „Meie ei tea.“ Jeesus aga saab nüüd neile öelda: „Ega minagi ütle teile, millise meelevallaga ma seda kõike teen.“

Samas, kui Jeesuse tund on tulnud ja ülempreester Kaifas küsib temalt Suurkohtu ees „Ma vannutan sind elava Jumala ees, et sa meile ütlesid, kas sina oled Messias, Jumala Poeg?“, vastab Jeesus: „Need on sinu sõnad. Ometi ütlen mina teile: Siitpeale te näete Inimese Poja istuvat Väe paremal käel ja tulevat taeva pilvedel.“ See mõjus Jeesuse vihkajaile täiusliku otseütlemisena ja selle sõna alusel mõisteti Jeesus ka surma. Kui Jeesus oleks öelnud, et ta pole Messias, Jumala Poeg, või oleks ülempreestri oma kavala vastusega kahvlisse ajanud, siis oleks ta käitunud Jumala tahte vastaselt. Kuid Õnnistegija teadis täpselt, mida ja millal öelda selleks, et Jumala au saaks täielikuks.

Jeesus toob oma tähendamissõnas, nagu öeldud, eeskujuks selle poja, kes vastas algul: „Ei taha!“, ent hiljem kahetses ja läks isa viidatud tööle. Miks? Sellepärast, et too poeg kahetses, mõtles ümber, parandas meelt!

Tegelikult kurvastasid isa ju mõlemad pojad. Esimene sellega, et ta keeldus tema palvet täitmast. Teine sellega, et ta ei teinud palutud tööd kunagi ära. Ent töö sai lõpuks ikkagi tehtud ja seda ainult tänu kahetsusele. Esimene poeg hakkas oma otsust kahetsema ja tegi töö ära.

Hs 18:20j ütleb Issand prohveti suu läbi: „Hing, kes teeb pattu, peab surema! Poeg ei kannata isa süüd ja isa ei kannata poja süüd: õige peale tulgu tema õigus ja õela peale tema õelus! Aga kui õel pöördub kõigist oma pattudest, mis ta on teinud, ja peab kõiki mu määrusi ja teeb, mis on kohus ja õige – siis peab ta tõesti elama; ta ei sure.“

Lk 17:3 ütleb Jeesus: „Jälgige end: kui su vend patustab, siis noomi teda, ja kui ta kahetseb, anna talle andeks!“

Kahetsus on Jumala kingitus inimestele Pühas Vaimus! See juhib neid välja valuteelt ja juhatab

igavesele teele, kui kasutada VT Lauliku väljenduslaadi Ps 139:24. Kahetsus lubab üle saada tehtud vigade takistusest ja viia täide Jumala antud töö.

Kuid kahetsus tuleb siis, kui inimene tunnistab oma viga – justnagu üks poeg Jeesuse tähendamissõnas tunnistas, et on käitunud valesti. Kui meie elus oleks rohkem kahetsust, siis saaks Jumal meie läbi paremini oma tööd teha. Ja kui meie rahva ja riigi elus oleks rohkem kahetsust, siis võiksime oma tulevikule rohkem kindlad olla. Seepärast palugem tänasel pühapäeval ja taasiseseisvumispäeval oma ellu kahetsust, übermõtlemist, meeleparandust!

Aamen.